

Brașov, 18 Iulie.

Guvernul unguresc a dat
acum fățiș mâna cu Kulturregyle-
letul, după-ace a vădit că li-s'a
rupt masca de pe obraz și că
nu mai e chip a'și acoperi nenocite-
le lor intențiuni și scopuri.

Până acum ne spunere mereu
reptilele unguresci, că guvernul
n'are nici o legătură cu Kultur-
egyletul, deși organele guvernului
s'au pus în fruntea acestei reu-
niuni de maghiarizare; adăcelăș
reptile, ne mai putend' o duce cu
minciuna, nevoite sunt să ne
arate pe guvernul la braț cu
Kulturregyletul, lucrând împreună
pentru înființarea asilurilor un-
guresci de copii printre populațiunea
nemaghiară și uneltind astfel im-
preună pentru maghiarizarea co-
piilor cetățenilor nemaghiari.

Atacul e îndreptat în linia
întăiu asupra comitatului Hunedórei,
unde limba și naționalitatea
românescă, peste tot viața ro-
mânescă e puternică, lucru ce-i
supără și-i aduce la desperare pe
dușmanii nemiului românesc. Pen-
tru ca să nimicescă această viață
românescă, lucrând și administrația
și guvernul și Kulturregyletul,
și toți și-au întrunit puterile, ca
prin înființare de asiluri ori gră-
dini unguresci de copii în diferite
comune, ademenind pe copii
Românilor, să despoeie elemen-
tul românesc din acel comitat
de limba și naționalitatea sa.

Conducătorilor și povățuito-
rilor poporului nostru hunedóren
li-sunt de mult bine cunoscute
aceste uneltiri dușmane și, decă
lor li-sunt de mult cunoscute,
trebuie să le cunoscă acum prin
ei și poporul nostru român, care-și
va deschide ochii în patru, ca să
nu cadă în cursa ce i-se întinde
lui și copiilor lui de dușmanii
limbei noastre.

Un alt comitat, asupra că-
ruia începe a se descărca povoiul
uneltirilor de maghiarizare, e
Făgărașul.

După dispozițiunea căzăcescă
a fișpanului de a se maghiarisa
notariatele comunale și cercuale,
vine acum la rând să fiă silită
capitala comitatului, Făgărașul,
de a contribui, ca comună, la ma-
ghiarizarea populațiunii acestui
oraș, cu banii acestei populațiuni.

Astfel inspectorul școlar un-
guresc și preotul calvinesc au
propus să se înființeze în Făgă-
raș o „grădină de copii orașe-
nescă”, plătind comuna pentru
întreținerea ei 250 fl., ér restul a
promis să 'lă plătescă guvernul
și Kulturregyletul, și drept mul-
țămită pentru această „mărinimósă”
promisiune să se numescă în co-
mitatul conducător un membru
de cătră inspectorul unguresc
de școle și unul de cătră Kultur-
egylet; ér proto-judele propuse să
se înființeze această grădină de
copii încă cu începerea anului
școlar următor.

Așadar cu banii Românilor
și Germanilor din Făgăraș se
se înființeze acolo un cuib de
maghiarizare, pentru că așa cer
pote interesele păturei jidano-
maghiare, ce s'a incubat în acel
centru al comitatului, de altm-
trelea cu desăvârșire românesc,
și pentru că așa voesce și porun-
cesce „cinstitul” guvern un-
guresc.

Nu-i destul că unele comitate,
prin votul minorităților jidano-
maghiare, cari adă formeză ma-
ioritatea artificială în județe,
au fost supuse la dări pentru pe-
cătoarele scopuri ale Kulturregyletului,
— ci acum cei dela putere se a-
pucă cu totă serioșitatea de rea-
lisarea planurilor fantastice ale
sécuiului Beksics și altora, și vor
să creeze acum și cu banii comu-
nelor nemaghiare cuiburi de ma-
ghiarizare.

Rămâné-vor muți contribu-
bili nemaghiari în fața acestor
periculoșe uneltiri de maghiari-
zare? Conducătorii și povățuito-
rii poporului român își iau grea răs-

pundere asupra-și, de nu vor
căuta să pună stavilă canibalis-
mului kulturregyletist.

ÉR poporul, fiă el din comi-
tatul Hunedórei ori al Făgăra-
șului, fiă el din ori-ce alt comi-
tat al Ardélului, Bănatului
și Țării unguresci, să vegheze a-
supra copiilor săi, ca nu cumva
să fiă înghițiți de bălaurul ma-
ghiarismului.

Călătoria miniștrilor Baross și Weckerle în Ardél.

O fôia ungurescă opozițională
din Pesta scrie:

Nu scimă, ce scopuri și țeluri ur-
măresc amândoi miniștrii în călătoriile
lor, nu scimă nici aceea, decă e ade-
vărat ce amă cetit în unele țiare,
anume că miniștrii vră să ridice co-
merțul și industria în Brașov, po-
porațiunii réu păgubite de cătră România
vră să-i deschidă nouă isvóre de căș-
tig și vră să facă drumul unei nouă
legături cu România.

Sperăm că cel puțin o parte din
aceste sciri corăspunde adevărului,
cu tôte astea chiar de n'ar fi așa, căl-
toria miniștrilor totuși numai căștig
pote aduce. Căci e cu neputință să
nu le bată la ochi miniștrilor, ceea ce
bate la ochi și călătorilor în Ardél.
Nu ne îndoimă nici un moment, că d-l
Baross va vedé, cătă de réu își îm-
plinesc problemele lor căile ferate în
Ardél și că d-l Weckerle va auți,
cătă de greu le este bieților ómeni a-
și plăti dările; totuși așa suntem con-
vinși, că d-l Baross trebuie să vedé,
cătă de puțin a făcut până acum
statul pentru dezvoltarea industriei
și că d. Weckerle trebuie să afle,
ce pagube enorme a cășunat în
Ardél résboul vama cu România.

Statul are față cu Ardélul fôrte
marî îndatorit și numai folos
pote aduce, că doi miniștri adună
informațiuni la fața locului și
audă plângerile și dorințele
poporațiunii. Putem admite,
că amândoi miniștrii vor procedé
și în viitor cu aceeași energiă,
ce au dovedit o și până acum,
și dorim ca ei în

faptă să merite tôte acele imnuri
de laudă, ce la astfel de călătorii
li-s'au adus, durere în mod neme-
ritat, din abundență predecesorilor
lor.

Vorbă să fiă, cătă tégă se face!
Parcă de necasurile populațiunii
fi dore capul pe miniștrii un-
guresci! Lor li-e la alte comedii
gândul, să vedé cătă de maghia-
risat e Ardélul, și când colo se
întorc la Pesta cu buzele drâm-
boiate, după-ace bravii Români
le au răspuns, când li-s'au adre-
sat „domni” unguresce: Sunt
Român, domnule!

SCRILE ȚILEI.

A pătit'o ministrul unguresc. Din
Hunedóra i-se scrie „Telegrafului
român” din Sibiu: Mercuri în 12/24
Iulie a. c. la 10¹/₂ ore a. m. au sosit
la Hunedóra cu tren separat miniștrii
Weckerle și Baross. Au cercetat
castelul lui Ióni Huniade și bășagul
de fer, și la 1¹/₂ ore p. m. au plecat
spre Petroșeni. Notez și împrejurarea
aceea, carea altcum de sine se în-
țelege, că nu pote lipsi cu astfel
de ocaziuni: E vorba despre
succesul în limba maghiară în
Hunedóra. Ministrul Baross,
întrebând pe șeful dela bășagul
de fer, că lucrătorii sunt toți
maghiari? I-a răspuns, că sunt
de mai multe nemiuri, însă toți
sciu unguresce. Într'aceea nu
face trei pași ministrul Baross,
și pe baza afirmațiunii șefului,
întelind un lucrător dela
acel bășag, îl și agrăesce pe
unguresce, la ceea ce căpeta
răspunsul neașteptat: „Sunt
Român, domnule!” — Bravo
Român! așa se cade să se
răspundă maghiarizatorilor,
fiă ei măcar și miniștri un-
guresci.

Colera la Pesta. După cum se
anunță din Pesta, în Foth,
apropo de Pesta, s'au ivit
casuri de Cholera nostras. Un
locuitor cu numele Kováts a
și cădută jertă acestei bóle,
ér patru membri din familia
reposatului Kováts zacă
greu bolnavi. Vicespanul a și
trimis pe fisicul central Dr.
Hirko la Foth, ca să ia
măsurile necesare.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Strîgele.

(Nota istorică-critică.)

O carte imi zace pe masă; ea este
eșită din condeilul unui Ungur ori
Armên, numit Kádár Iózsef, și conține
istoria comunității bisericescé evangeli-
ce din Deșiu și pe scurt și istoria orașului
(A deși ev. ref. egyház-község törté-
nete képeslatban a város kiválóbb ese-
ményeivel), de Kádár Iózsef an. 1882. O
răsfoiesc cu băgare de sémă și afl
câteva date istorice fôrte prețioșe
pentru istoria compatrioților maghiari
și încă ceva... fôrte puțină critică. Cu
tôte acestea cartea este de ceva intere-
s și pentru noi Români; în ea ni-se
face cunoscută timpul unirii Românilor,
cari locuesc în acest oraș; așa la
pagin. 113 cetim, că Români, protegiați
din partea reginei Maria Teresia,
au ajuns în acea plăcută poziție,
încât cam pe la anul 1770 căpeta
dela oraș loc, unde se-și zidescă
biserica; și noua comunitate
bisericescă unită de aici înaintase,
im-

părtaşesce totu de acele favoruri
de cari avură parte și catolicii și
Armenii colonisați aici.

Români de asemenea cu Armenii
și catolicii—dice Kádár la pag. 116—
au fost colonisați pe la anul 1726
în acest oraș de cătră contele
Haller Pál, un catolic zelos, cu
scop ca să sporescă numărul
catolicilor din Deșiu; Români
dela anul 1726—1780 au cer-
cetată biserica catolică, și numai
cam de pe la anul 1780 au
putut Români de aici a se ruga
lui Dumnezeu în propria lor
biserica.

Cred, că Români din acest oraș
au început să se unescă cam de
pe la anul 1726; aserțiunea însă,
că Români au venit în acest oraș
pentru întâia dată totu la
acest an, este atât de slabă,
încât cu o singură suflare se
spulberă.

Dér altceva este în cartea din
cestiune, ce mă interesază. La
pag. 213, unde autorul schițeză
viața religioșă-morală a cetățenilor
din Deșiu din secolul XVIII,
spunend că cetățenii,

fiind săraci și ignorați, credeau
în diavoli, cari în chip de babe
bătrâne (strigî, strigóice) orânduiesc
sôrtea ómenilor, împiedecă cursul
obișnuit al naturii, cu un
cuvânt făc fel de fel de
minuni, — între altele mai
dice, că această credință
deșertă, rușinósă pentru
vecul XVIII, a fost și mai
tare lățită prin împrejurarea,
că Români colonisați în
oraș își răspândiau în
fel de fel de variații poveștele.

Aci suntem la obiectul nostru
propriu ășit! Să vedem, vorbele
lui Kádár au ele adevăr, séu
sunt scornituri réutácioșe,
vre-o istorie pe apă?

Cumcă cetățenii maghiari ai
Deșului din secolul XVIII
credeau în strigî (boszorkány),
nu o negă Kádár. Și nici
nu o pote nega. Acte păstrate
de pe atunci, dovedit nerăsturnabile
mărturisesc, că dela anul
1726 până la an. 1793 în
Deșiu au fost mai multe
femei nefericite arse din
partea orașenilor pe paie
de bob, sub prețesță, că
ele ară fi strigî. Cenușă
osémintelor lor schin-
giuite în cele patru
cornuri ale orașului

au fost date vântului. Credința
deșertă stăpânise mințile
cu desăvârșire! O copilă
mărturisise, că ochi cu
ochi veduse: cum mamă-sa,
care'i dăduse viață, se
prefăc în căne etc., fiind
strigă. Și bietul popor
credea, că această femeie
e cauza, de nu se milostivesce
Dumnezeu cu ploia
asupra orașului. Femeie e
supusă la fel de fel de
torturi și suferind cele
mai cumplite dureri,
trece dintre cei vii—
pote mângaiată cu
gândul, că în moment
o să afle pace și
repaus, de ce în
lume nu mai avă parte.
Dér orbia nici aici
nu o lasă să se odihnescă;
o scotă afară din
grópă, îi implântă
un pară ascuțit
prin inimă și,
întorsă cu fața în
jos, éraš și o
pun în sicriu.

Asta e mare pată pentru
burgesia Deșului—va fi
socotită jupânul Kádár;
ce să facă deci? Ah,
dér ce să nu facă?
Voind deci Kádár a
neteđi tréba, cum se
dice românesc, superștițiunea
asta rușinósă trebuia,
baremi în parte, pusă
în spinarea Românilor.
Va să dică, Români
în mare măsură „întune-
seră” mințile
burgesilor și de altfel

„ALBINA“
 institut de credit și de economii
 Filiala Brașov.

Amanetăză mărfuri
 cu interese de 6 până la 7%
 în sensul regulamentelor ei referitoare,— primește
 mărfuri spre imagazinare în magazinele ei pro-
 prii de lângă gară, de asemenea închiriază pe
 teritoriul ei și locuri pentru depozitare.

Informațiuni mai de aproape se pot lua
 zilnic în biroul institutului, piață No. 90,
 dela 8—2 ore d. p.

84,9

Nr. 541—1889.

Concursu.

123,3—1

La școlile reuniunii grănițarești sunt de ocupat:

1. Postul de învățător dirigente din *Vestem*, comitatul Sibiului, cu salariu anual de 300 fl. v. a. cvartir și lemne de foc.
2. Postul de învățător dirigente din *Lisa*, comitatul Făgărașului, cu salariu anual de 300 fl., eventualul postului de învățător secundar la aceea școlă cu salariu anual de 200 fl. v. a. apoi cvartir și lemne de foc.

Reflecții au să-și trimită cererile lor — instruate cu toate documentele prescise de lege — până în 20 August st. n. a. c. la
Comitetul administrator de fondul și școlile foștilor grănițeri din regimentul român I la Sibiu.

ABONAMENTE
 la
„GAZETA TRANSILVANIEI“

Prețul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei luni 3 fl. —
 Pe șese luni 6 fl. —
 Pe un an 12 fl. —

Pentru România și străinătate:

Pe trei luni 10 fr.
 Pe șese luni 20 fr.
 Pe un an 40 fr.

**Abonamente la numerele cu data
 de Duminică.**

Pentru Austro-Ungaria:

Pe an 2 fl. —
 Pe șese luni 1 fl. —
 Pe trei luni 50 cr.

Pentru România și străinătate:

Pe an 8 franci.
 Pe șese luni 4 franci.
 Pe trei luni 2 franci.

Abonamentele se fac mai ușor și mai repede prin
mandate poștale.

Domni, cari se vor abona din nou, să binevoiescă
 a scrie adresa lămurită și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei“.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Iunie 1889.

Budapesta—Predeal				Predeal—Budapesta				B.-Pesta-Arad—Teiuș				Teiuș-Arad—B.-Pesta				Copșa-mică—Sibiu			
Tren de per-sone	Trenu accele-rat	Trenu omni-bus	Trenu mixt	Trenu omni-bus	Trenu accele-rat	Tren de per-sone	Trenu mixt	Trenu omni-bus	Trenu de pers.	Trenu de pers.	Trenu de pers.	Trenu mixt	Trenu de pers.	Trenu mixt	Copșa-mică				
Viena	11.—	8.—		București	4.40	7.30	*)	Viena	11.—	3.40	Teiuș	11.24	3.—	1.42	Copșa-mică	2.05	4.35		
Budapesta	8.31	2.—	3.10	Predeal	9.12	1.14	5.03	Budapesta	7.40	9.30	Alba-Iulia	11.59	3.34	2.32	Șeica mare	2.88	5.05		
Szolnok	11.20	4.05	7.22	Timișu	9.41	1.45	6.22	Szolnok	10.42	12.38	Vințulu de jos	12.30	4.10		Lómneșu	3.22	5.46		
P. Ladány	2.22	5.46	5.52	Brașov	10.17	2.32	7.23	Arad	3.53	5.36	Șibot	1.01	4.43		Ocna	8.—	3.46	6.17	
Oradea-mare	4.18	7.01	8.46	Feldióra	4.54	7.07		Glogovaț	2.17	4.29	Orăștia	1.32	5.13		Sibiu	8.35	4.18	6.40	
Várad-Velenceze		7.11	9.18	Apăta	5.37	7.44		Györök	2.37	4.41	Simeria (Piski)	2.03	5.47		Sibiu-Copșa-mică				
Fugyi-Vásárheli			9.27	Ágostonfalva	6.15	8.09		Bérvava	3.37	5.05	Deva	2.52	6.27		Sibiu	2.30	9.10	9.50	
Mező-Telegd		7.41	9.44	Homorod	6.43	8.29		Paulișu	4.05	5.17	Branicica	3.23	6.54		Ocna	3.04	9.37	10.14	
Rév		8.16	10.21	Hașfalău	7.31	9.07	*)	Radna-Lipova	4.27	5.38	Ilia	3.55	7.20		Lómneșu	10.05	10.40		
Bratca			11.38	Sighișoara	9.09	10.34		Conop		6.05	Gurasada	4.08	7.32		Șeica mare	10.40	11.10		
Bucia			12.16	Elisabetopole	9.33	10.46		Bérvava		6.23	Zam	4.44	8.03		Copșa-mică	11.09	11.35		
Ciucia		9.05	12.54	Mediașu	10.02	11.09		Soborșin		7.20	Soborșin	5.30	8.38		Cucerdea-Oșorheiu-Reghinul săsesc				
Huiedin		9.35	1.57	Copșa mică	11.04	11.35		Zam		7.55	Bérvava	6.27	9.27		Cucerdea	3.05	10.20	3.25	
Stana			3.11	Micăsasa	11.24	12.19		Gurasada		8.26	Conop	6.47	9.46		Cheța	3.35	10.50	3.58	
Aghiriș			3.40	Blăși	11.39	11.59		Ilia		8.47	Radna-Lipova	7.28	10.20	5.35	Ludoșu	3.51	11.11	4.15	
Ghirbău			4.15	Crăciunel	11.57	12.15		Branicica		9.11	Paulișu	7.43	10.34	6.01	M.-Bogata	4.06	11.20	4.41	
Nădășel			4.36	Teiuș	12.30	12.43		Deva		9.42	Györök	7.59	10.50	6.44	Iernut	4.43	11.57	5.28	
Clușiu		10.35	4.58	Crăciunel	12.45	12.55		Simeria (Piski)		9.59	Glogovaț	8.28	11.16	7.25	SânPaulu	4.58	12.12	5.44	
Apahida	11.02		5.26	Uióra	1.13	1.07		Orăștia		11.—	Arad	8.42	11.30	7.44	Mirașteu	5.21	12.36	6.08	
Ghiriș	12.44			Aiud	2.18	2.11		Șibot		11.29	Szolnok	9.20	12.05		Oșorheiu	5.40	12.55	6.27	
Cucerdea	1.27			Vințulu de sus	2.48	2.33		Vințulu de jos		12.02	Budapesta	2.22	5.10		Reghinul-săs.	6.—	4.58		
Uióra	1.34			Cucerdea	2.56	2.40		Alba-Iulia	8.55	12.19	Viena	6.—	8.15			7.—			
Vințulu de sus	1.42			Apahida	3.14	2.46		Teiuș	9.54	1.06		1.40	6.05						
Aiud	2.07			Ghiriș	4.01	3.27													
Teiuș	2.26			Apahida	4.01	3.27													
Crăciunel	3.11			Clușiu	5.56	5.08													
Blăși	3.24			Nădășel	6.45	5.32													
Micăsasa	3.54			Ghirbău	7.06	8.36													
Copșa mică	4.09			1.10 Aghireșu	7.22	9.02													
Mediașu	4.39			1.30 Stana	7.37	6.11													
Elisabetopole	5.11			2.14 B. Huiedin	8.03	10.11													
Sighișoara	5.45			2.54 Ciucia	8.24	6.43													
Hașfalău	6.12			3.35 Bucia	9.04	7.12													
Homorod	7.32			4.07 Bratca	9.37	1.19													
Ágostonfalva	8.17			5.54 Rév	9.55	7.51													
Apăta	8.37			Mező-Telegd	10.20	8.17													
Feldióra	9.06			6.39 Fugyi-Vásárheli	10.47														
Brașov	9.45	5.32		7.13 Várad-Velenceze	10.57														
Timișu	2.53	6.15		8.32 Oradea-mare	11.04	8.42													
Predeal	3.28	6.47		11.19 8.47 10.50	11.19	8.47	10.50												
București	9.35	11.50		P. Ladány	1.19	10.08	1.33	7.30											
				Szolnok	3.31	11.51	3.29	11.51											
				Budapesta	6.30	1.55	7.45	9.55											
				Viena	1.40	7.15	6.05												

Notă: Numerii încadrați cu linii gróse înseamnă orele de noapte.